

Připomněli jsme více než 500 obětí pochodů smrti na Chomutovsku

Pochod Lidických žen letos připomněl početné oběti pochodů smrti, které prošly mnohými obcemi Chomutovska. Včetně pietních míst - kromě hromadného hrobu na hornoveském hřbitově v Chomutově a Březně, jsou další hroby na cestě z Hory Sv. Šebestiána, Údlících a Nezabylicích. Navštivte je někdy také.

Hora Sv. Šebestiána – Křímov – Chomutov – Údlice (22 km)

Smrtonosná cesta do Chomutova - 215 obětí

Další dubnový pochod nás čekal na velikonoční neděli. 21. dubna – datum bylo opět vybráno záměrně. V noci ze 17. na 18. dubna 1945 touto cestou hnali pochod smrti vězňů z KT Buchenwald (a pobočných táborů). Svědci z Chomutova vypovídali o střelných ranách v ulicích po celou noc. Vězni byli vyčerpaní, přežili totiž nálet na jejich transport smrti na nádraží v německém Reitzenhainu, který leží na dnešní hranici. Strážé SS byly rozzuřené na nejvyšší míru - rozprchlé vězně sháněly dohromady, střílely každého, kdo byl raněn i pro výstrahu za pokus o útěk. Dál musely hnát vězně pěšky. Ani to se jim nelíbilo. Tím se zřejmě vysvětluje obrovský počet obětí na tak malém úseku. Z Reitzenhainu přes Horu Sv. Šebestiána do bývalé sklárny v Chomutově, kde vězni přespali je to pouhých 18 km – pohřbeno je na této trase 215 obětí.

Pochod jsme začali na benzínce za Horou Sv. Šebestiána směrem na Reitzenhain. Sešlo se nás pět na startu, staří a zkušenější pochodníci, Jarda z Kolína, Marcela a Maruška z Kladna, Alena z Prahy. První zastávka byla u pomníčku přes silnici u benzínky (1 oběť). Na druhé straně u benzínky v lese je další pomník (dokonce 38 obětí). Málokdo o těch místech ví, ale obec o ně vzorně pečuje, jak mi to paní starostka Lenka Štelcichová potvrdila. Zastávky u pomníčků pokračovaly, už s pomocí místních manželů Tichých z Křímova jsme došli k dvěma hrobům v remízku nad Novou Vsí (5 a 8 obětí, další 2 oběti pohřbeny poblíž). Vynechali jsme křimovský hrob (26 obětí), který je dále od cesty, zastavili jsme jen u hrobu v Domině. V těchto roztroušených hrobech v obcích na cestě do Chomutova je pohřbeno celkem **97 obětí pochodu smrti** – nebyla totiž nikdy provedena jejich exhumace. Neznáme tedy ani jména obětí. Máme jen plánek a policejní hlášení o jejich pohřbení. Můj obdiv starostům a obyvatelům z Hory Sv. Šebestiána a Křímova, že památku dokázali udržet. Přesto některá místa hrobů neznáme. Ale dobrá zpráva je, že manželům Tichým se pár dní po pochodu jeden ze zapomenutých hrobů podařilo objevit! Patří jim za to velký dík. Nakonec jsme došli k hromadnému hrobu dalších **120 obětí na hornoveském hřbitově v Chomutově**, většinou posbíraných v ulicích Chomutova.

Další ztráty na cestě smrti – 343 obětí

Chomutovem jsme prošli kolem dnešního nádraží, jehož okolí se od stavu v roce 1945 velmi liší. Zmíním zde velkou pomoc pana Milana Kopeckého, chomutovského badatele a historika, který mi poskytl veškeré informace o průběhu a obětech pochodů a transportů smrti na Chomutovsku a cenná doporučení ohledně naší trasy. Věděla jsem proto, že na chomutovském nádraží také zastavilo několik transportů smrti a některé oběti pohřbené na hornoveském hřbitově pochází i z nich. Přes Chomutov jel tzv. žihelský transport (273 obětí zemřelo při zastávce v Žihli). Hroznou bilanci měl transport smrti „odložený“ na šest dnů na nádraží v **Březně u Chomutova – 286 obětí**. Velení SS se totiž nemohlo rozhodnout, kam transport směřovat dál. Vězni umírali na březenském nádraží a byli pohřbíváni do jam za místním hřbitovem. Podle svědectví mnohé oběti ještě žily a byly v jámách dobíjeny SS strážemi. Za přihlížení německých obyvatel, včetně dětí. Obzvláště večer se z nádraží ozývala střelba – strážé střílely kohokoliv při pokusu o útěk nebo jen, když se hlava vězně objevila nad okrajem otevřených vagónů. Transport zřejmě nakonec odjel směrem na Tachov a Flossenbürg a jeho osud byl popsán výše.

Vraťme se k pochodu smrti z Reitzenhainu. Jak už bylo řečeno, vězni přespali v Chomutově v budově bývalé sklárny v Beethovenově ulici. Dnes tady sídlí chomutovští hasiči. Prošli jsme kolem a zamířili k říčce Chomutovce. Došli jsme podél jejího toku až do Údlic. Zde nás čekal na bývalém židovském hřbitově bohužel zatím zanedbaný hromadný hrob. Pylon rozpadlého památníku byl povalený, kolem hrobu nepořádek. Je zde pohřbeno 23 obětí pochodu smrti. Jak říká policejní protokol z 10. května 1946, „ubitých, zastřelených, hladem a vysílením zemřelých bylo v katastru obce **Údlice nalezeno 23 mužů**, v katastru obce **Nezabylice 34 mužů**“. Proběhla exhumace, je tedy možné dohledat i jména některých obětí. Navíc je zde pohřbeno asi 20 obětí pracovního zajateckého tábora v Údlicích. S panem starostou Údlic Milošem Pavlíkem jsem před pochodem mluvila a věřím, že pietní místo dá obec do pořádku. Na závěr pochodu jsme se ještě dojeli podívat autem do nedalekých Nezabylic. Nejenže pietní místo hrobu pochodu smrti v Hořeneckém lesíku upravili, ale umístili sem vycházkovou stezku a informační tabule o zaniklé židovské osadě a hřbitově i o pochodu smrti. Je to jistě inspirace pro jiná místa. Paní starostce Nezabylic, Marcele Jarošové, jsem za jeho zřízení velmi poděkovala. Vězni však byli hnáni z Nezabylic dále – proto příští rok projdeme další úsek jejich pochodu smrti přes Lažany do Postoloprta.

Text a foto: Milena Městecká

U jednoho z hrobů-pomníčku v remízku nad Novou Vsí. (foto: L. Chlíbaek)

Hromadný hrob 120 obětí na hornoveském hřbitově v Chomutově. (foto: M. Ježková)

Zanedbaný hrob a památník obětí pochodů smrti a zajateckého tábora v Údlících. (foto: M. Ježková)

Informační tabule u nově upraveného pietního místa a hrobu obětí v Nezabylicích.

Pomník u hromadného hrobu 286 obětí transport smrti za hřbitovem v Březně u Chomutova. (foto: M. Ježková)